

заходом у озброєнні учнів знаннями про рідкісні та зникаючі рослини є екскурсії в природу, де можна не лише побачити такі види, а і ознайомитися з екотопами, в яких вони зростають, з'ясувати їх екоценотичні особливості.

Щоб розширити знання учнів про рідкісні та зникаючі рослини нашого регіону та України учитель може провести екскурсію до ботанічного саду педагогічного університету. Багаторічна колекція рідкісних та зникаючих рослин, створена викладачами, аспірантами та студентами факультету об'єднує види з різних типів рослинності: лісові, степові, лучні.

Ще одним напрямком ознайомлення учнів з охоронюваною флорою є вирощування рідкісних рослин на пришкольній ділянці [5]. Вирощування рідкісних рослин на навчально-дослідній земельній ділянці дає можливість ознайомити учнів з рослинами – представниками різних родин та екологічних груп, цінністю кожного виду, а також відпрацювати вміння та навички правильного збору та збереження рослинної сировини. При спостереженнях за особливостями росту та розвитку зникаючих рослин, учні мають змогу довідатися, що серед них є однорічні та багаторічні, що вони мають різні феноритми, особливості вегетативних і генеративних органів, типи запилення та ін. Порівнюючи зростання рослин в природних та штучних умовах, учні роблять висновок про деякі відмінності у появі тієї чи іншої фенологічної фази, намагаються з'ясувати, з якими факторами природи вони пов'язані [4, 5].

Отже, шляхи ознайомлення учнів з охоронюваною флорою у шкільному курсі біології можна поглибити не тільки з позакласною діяльністю, а і при вирощуванні рідкісних рослин на пришкольній земельній ділянці. Тільки такий комплексний підхід дасть можливість учням набути ґрунтовних природоохоронних знань, розширити їхній кругозір та сформувати екологічний світогляд.

Список використаних джерел:

1. Біологія, 6-9 кл. : навч. програми для загальноосвіт. навч. закл. – К.: ВД «Освіта», 2013. – С. 23–64.
2. Біологія : метод. рек. до 2015/2016 навчального року. – Харків : Ранок, 2015.
3. Біологія. Програма загальноосвітніх навчальних закладів. 7-11 класи. – К.: Ірпінь, 2014. – 84 с.
4. Гапон С.В. Особливості вивчення рідкісних рослин у шкільному курсі біології / С.В. Гапон, А.А. Бут, О.А. Гайдук // Проблеми відтворення та охорони біорізноманіття України / Матеріали Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції. – Полтава: Астроя, 2007. – С. 229–232.
5. Матяш Н.Ю. Концептуальні підходи до проектування змісту біологічної освіти в основній школі / Н.Ю. Матяш // Біологія і хімія в рідній шк. – 2016. – № 5. – С. 33–37.

ОСОБЛИВОСТІ АДАПТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В ОСВІТІ

Зінченко Ж.В.

(Полтава, Україна)

Проблеми адаптивного управління окреслюють сьогодні не лише один із напрямів розвитку освітнього менеджменту, а й важливий вектор реалізації державної політики в галузі освіти.

За Г. Сльниковою, адаптивне управління – це «взаємовплив, що викликає взаємоприспосадування поведінки суб'єктів діяльності на діалогічній основі, яка забезпечується спільним виробленням реалістичної мети з наступним поєднанням зусиль і самоспрямуванням дій для її досягнення». Його основним завданням дослідниця визначає супроводження розвитку керованої системи в заданому напрямі в умовах нестабільності – адже «у цих умовах частіше, ніж зазвичай, відбувається зміна цілей і

завдань суб'єктів діяльності, що вимагає їх оперативного узгодження на природовідповідній основі» [2].

Сьогодні, коли реформування української освіти на всіх її рівнях вимагає перманентного аналізу ситуації та врахування її найзначущіших параметрів при вирішенні нових завдань – як тих, що відображають цілісну управлінську стратегію, так і поточних, які є відгуком системи на впроваджені зміни, – адаптивне управління набуває особливої ваги.

Психолого-педагогічні основи адаптивного управління є очевидними і пов'язані з суб'єкт-суб'єктним характером взаємин, що реалізуються в ході управлінського процесу. Природовідповідність, про яку говорить Г. Єльнікова, вимагає від керівника поваги до особливостей кожної людини, до її прав, уваги до підлеглих, акмеологічної спрямованості. Готовність не лише використати потенціал працівника, а і передбачити та забезпечити шляхи його подальшого розвитку, повинна стати основою для кадрової політики, що вимагає значної людинознавчої компетентності та педагогічних здібностей. Усі ці якості особливо важливі для керівника освітньої сфери, де розвиток індивідуальних можливостей людини є частиною професійної місії менеджера і зумовлює основні цілі його діяльності.

Визначаючи процес управління навчальним закладом як «цілеспрямовану взаємодію керуючої та керованої підсистем щодо регулювання освітнього процесу з метою переведення його на більш високий якісний рівень», І. Назарук [3] акцентує увагу на тому, що «адаптивне управління – це управління, яке засноване на діалогічній адаптації та кооперації дій керуючої та керованої підсистем, викликає відкритість взаємодії й реалізується в умовах невизначеності, що потребує додаткової орієнтації». При адаптивному управлінні актуалізуються такі явища, як взаємовплив, взаємоприспосовування поведінки суб'єктів діяльності на діа(полі)логічній основі, спільне визначення реалістичної мети, поєднання зусиль і самоспрямування дій на її досягнення.

Проте слід враховувати, що, поруч із забезпеченням життєздатності прийнятих управлінських рішень, взаємовплив і взаємоприспосовування можуть водночас призводити і до розбалансування між елементами управлінського процесу, до активізації суперечностей, пов'язаних із різноманіттям параметрів, які беруться до уваги, тим більше, що керівник освітнього закладу повинен водночас враховувати чинники, які мають дуже різну природу: економічно-фінансові, юридично-правові, соціальні, психолого-педагогічні, валеологічні, технічні тощо. При цьому значна частина орієнтирів є неоднорідними за своїми сучасними характеристиками, а також і за перспективами розвитку, що, у свою чергу, також передбачає певну гіпотетичність. Наприклад, такими є соціальні чинники, які, разом із тим, слід визнати одними з найважливіших для управління освітою на всіх її рівнях. Так, у освітньому процесі мають враховуватися характеристики соціального середовища виховання дитини в його суспільно-політичному сенсі, в контексті громади, родини, класного колективу, позашкільних спільнот, і водночас у школі закладаються соціальні орієнтири, до яких учень прагне і які він сам повинен тією чи іншою мірою реалізувати, створити шляхом свого особистісного, професійного, морального вибору. При цьому не можна, виховуючи людину для певного майбутнього, залишати поза увагою її сьогодення, як і не можна виховати громадянина демократичного суспільства шляхом жорсткого управління на авторитарних засадах.

Як слушно зазначає Т. Борова, адаптивна модель системи управління передбачає, що у результаті зміни характеристики внутрішніх і зовнішніх властивостей об'єкта відбувається відповідна зміна структури й параметрів регулятора керування з метою забезпечення стабільності функціонування об'єкта [1, с. 8]. Тож адаптивне управління – це не лише кваліфіковані управлінські дії по відношенню до інших, а й постійне самовдосконалення керівника, його готовність зрозуміти і прийняти ті вимоги, які зумовлені актуальними змінами об'єкта управління.

Список використаних джерел:

1. Борова Т.А. Адаптивне управління розвитком інтелектуального капіталу у вищому навчальному закладі / Т.А. Борова // Проблеми фізичного виховання і спорту. – 2010 – № 7. – С. 7–11.
2. Єльнікова Г.В. Адаптивне управління професійно-технічною освітою в сучасних умовах / Г.В. Єльнікова. [Електронний ресурс]. Реж. доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/9255/1/%D0%93%D0%92%D0%84%20%D0%90%D0%A3%20%D0%9F%D0%A2%D0%9E%20%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8%20%D0%BD%D0%B0%D0%BF%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BD%D1%83%20%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%202013%20%D1%80.pdf>
3. Назарук І. В. Адаптивний підхід до управління навчальним закладом / І. В. Назарук. [Електронний ресурс]. Реж. доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/17468/1/%D0%9D%D0%B0%D0%B7%D0%B0%D1%80%D1%83%D0%BA.pdf>

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ПРИ ВИВЧЕННІ БІОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Казачанська О.П., Казачанська І.М.
(Харків, Україна)

Екологія на сьогодні є в центрі уваги суспільства, тому що в умовах екологічної кризи спільнота покладає особливі надії на школу, так як вона формує екологічну культуру людини з високими моральними якостями в її взаємодії з довкіллям. Саме вчитель покликаний підвищувати екологічну культуру учнів. Ефективне формування екологічної культури базується на вмінні учителя поєднати навчальний матеріал відповідного змісту з практичною діяльністю.

Екологічне виховання та формування екологічної культури потребують дотримання певних педагогічних умов, серед яких важливе місце займає використання найбільш ефективних форм та методів роботи з учнями, які базуються на урахуванні вікових, психологічних та індивідуальних особливостей вихованців. Велике значення в цьому процесі має організація безпосередньої участі учнів в роботі з охорони природи та покращенні стану навколишнього середовища з опорою на пізнавальні можливості учнів та використання міжпредметних зв'язків. Лише за таких умов вчитель може забезпечити свідоме і повноцінне сприйняття учнями навчального матеріалу екологічного змісту, сформуванню у них правильне ставлення до навколишнього середовища.

Необхідною умовою успішного екологічного виховання, формування екологічної культури є практична діяльність, так як саме в ній виявляються і закріплюються позитивні якості особистості, які визначають бажання жити у гармонії з природою. У нашому навчальному закладі приділяється велика увага формуванню в учнів бережливого ставлення до навколишнього середовища, вихованню екологічної культури. Так учні старших класів підготували і провели урок-конференцію на тему: «Вода, ти є життя», розробили екологічний проект «Світ навколо нас», працювали над складанням колективного послання майбутнім поколінням на тему «Здорова планета – здорова людина».

Загальновідомо, що здоров'я населення тієї чи іншої території залежить від екологічного стану навколишнього середовища і його впливу на стан здоров'я кожної людини.

Одна із причин погіршення екологічного стану навколишнього середовища – це забруднення, викликане надходженням у довкілля шкідливих речовин, які безпосередньо чи опосередковано негативно впливають на здоров'я людини. Біологічні навчальні дисципліни відкривають широкі можливості для формування позитивного ставлення до природи та виховання екологічної культури в навчальному процесі. Так